

TRONDHEIM KOMMUNE

Granåsen barnehager
Brannhaugen, Kolsås og Granåsen

Årsplan 2021

Granåsen barnehager
fremmer drømmer og livsglede

INNHold

ÅRSPLAN GRANÅSEN BARNEHAGER 2021	5
BARNEHAGENS VISJON OG VERDIGRUNNLAG	6
BARNEHAGENS KJERNEVERDIER	7
TEMA FOR 2021: Bærekraft	8
FORELDRESAMARBEID	9
OVERGANGER	11
Overganger innad i barnehagen	12
Overgang mellom barnehage og skole	12
BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD	14
Omsorg	14
Lek	14
Danning	15
Læring	15
Vennskap og fellesskap	16
Kommunikasjon og språk	16
PROGRESJONSPLANER	18
Kommunikasjon, språk og tekst	19
Kropp, bevegelse, mat og helse	20
Kunst, kultur og kreativitet	21
Natur, miljø og teknologi	22
Antall, rom og form	23
Etikk, religion og filosofi	24
Nærmiljø og samfunn	25
HOVEDMÅL 2019 - 2022	26
Enhetens tiltak knyttet opp mot hovedmålene	26
Barn og unge har fremragende kompetanse sosialt, språklig og faglig	27
Barn og unges oppvekstmiljø er alle voksnes ansvar	27
Barn og unge er unike og hører til i samme fellesskap	28
Vi er et felles lag som møter barn og unge med kompetanse, respekt og kjærighet	28
SATSINGER FOR GRANÅSEN BARNEHAGER	29
Barn og rom	30
Grønt Flagg	31
Friluftsliv	32
Kosthold og måltid	33
TRADISJONER	34
DIGITAL DØMMEKRAFT	35
REKOM	35
BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER VURDERINGSARBEID OG DOKUMENTASJON	36

BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER VURDERINGSARBEID OG DOKUMENTASJON	34
Barnehagens arbeidsmåter	34
Vurderingsarbeid	34
Dokumentasjon	35

Granåsen barnehager fremmer drømmer og livsglede

ÅRSPLAN GRANÅSEN BARNEHAGER 2021

Årsplanen er laget med utgangspunkt i *Barnehageloven*, *Rammeplanen* og *Enhetsavtalen*. Enhetsmålene i Enhetsavtalen er utarbeidet av Trondheim kommune og førende for alle kommunale barnehager i perioden 2019– 2022.

Årsplanen er i første omgang et arbeidsverktøy for barnehagepersonalet og skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen skal også gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, samarbeidspartnere og andre interesserte.

Granåsen barnehager er en lærende organisasjon, der endring og utvikling er en del av hverdagen vår. Det innebærer at innholdet i årsplanen kan endre seg i løpet av året, det vil isåfall være på bakgrunn av pedagogiske og faglige vurderinger.

Det er barnehagepersonalet som fastsetter innholdet i årsplanen, dette gjøres med utgangspunkt i tidligere erfaringer, dokumentasjoner og evalueringer. Årsplanen er også godkjent i Samarbeidsutvalgene og vil være gjeldende for 2021.

Granåsen barnehager fremmer drømmer og livsglede

BARNEHAGENS VISJON OG VERDIGRUNNLAG

Barnehagens visjon er ei ledestjerne, noe vi skal strekke oss etter, samtidig som den er bærekraftig. Den er ivaretagende for barns behov i dag og i fremtiden.

VÅR VISJON

Granåsen barnehager fremmer drømmer og livsglede

I Granåsen barnehager er **tilstedeværelse, trygghet, toleranse, nysgjerrighet** og **anerkjennelse** viktige kjerneverdier. Dette er verdier vi skal arbeide mot og verdier som skal prege hverdagen.

Barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn, hvor omsorg og lek, læring og danning er sentrale begreper. I tillegg er sosial kompetanse og de sju fagområdene viktige deler av barnehagens læringsmiljø.

Personalet er barnehagens aller viktigste ressurs. De er rollemodeller som har et særlig ansvar for at barnehagens verdigrunnlag etterlevs i praksis. Dette innebærer at refleksjon over egne verdier inngår i personalets pedagogiske drøftinger.

Barnehageloven § 1, formål

“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd, solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barn skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for felleskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.”

BARNEHAGENS KJERNEVERDIER

Granåsen barnehager skal preges av de kjerneverdiene vi har fastsatt. Dette er verdier vi skal fokusere på i hverdagen og som skal prege innholdet i tema, prosjekter og målsettinger.

KJERNEVERDIER	PRAKSIS
Anerkjennelse	<ul style="list-style-type: none"> • Barn skal bli sett, hørt og tatt på alvor av hverandre. De skal inkludere hverandre i hverandres lek og aktiviteter • Voksne skal lytte og oppmuntre til barns uttryksmåter
Toleranse	<ul style="list-style-type: none"> • Barn skal akseptere ulikheter og gis mulighet til å fremme retten til å være annerledes. De skal lære seg innlevelse og empati • Voksne skal være rollemodeller gjennom å respektere og inkludere barn, kollegaer og foreldre
Nysgjerrighet	<ul style="list-style-type: none"> • Barn skal gis mulighet for skaperglede, undring og utforskertrang i hverdagen • Voksne skal være lydhøre og støttende for barns ulike uttrykk
Tilstedeværelse	<ul style="list-style-type: none"> • Barn skal få lov til å være her og nå, i relasjon med andre • Voksne skal være deltagere på barnets og barnegruppens premisser
Trygghet	<ul style="list-style-type: none"> • Barn skal få mulighet til å gi hverandre omsorg og ta imot omsorg • Det skal være kjente voksne som er nærværende og engasjerte i det enkelte barnet og som skaper trivsel, utvikling og forutsigbarhet i hverdagen

Mål i 2021

- Personalet skal ha en felles forståelse for kjerneverdiene vi har og praktisere dette gjennom sensitivitet i hverdagen.
- Personalet skal reflektere over kjerneverdiene og sin egen sensitivitet og rolle på de ukentlige gruppemøtene

TEMA FOR 2021: Bærekraft

Granåsen barnehager skal i året 2021 jobbe med et bærekraftig fokus. Dette skal vi gjøre med utgangspunkt i FNs 17 bærekraftsmål som et etisk kompass for våre satsningsområder og hvordan vi planlegger og evaluerer.

Bærekraft defineres som *Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.*

Definisjonen legger vekt på at bærekraftig utvikling er et globalt begrep som er basert på solidaritet med kommende generasjoner, i tillegg til alle de som lever i dag. Det er en anerkjennelse av at vi bare har en klode, med en begrenset mengde ressurser, og at det er i vår felles interesse å ta vare på den.

Barnehagens kjerneverdier er viktige for alle ansatte, barn og foresatte i arbeidet med å ha et bærekraftig perspektiv i hverdagen slik at denne og kommende generasjoner skal ha like muligheter for å oppleve anerkjennelse, toleranse, nysgjerrighet, tilstedeværelse og trygghet i dagens globale fellesskap.

Mål i 2021

- Granåsen barnehager skal jobbe for at enheten og satsningene er rammet inn i et bærekraftig fokus i et sterkt fellesskap sammen med barna, foresatte og ansatte.

FORELDRESAMARBEID

Foreldrene er en av barnehagens aller viktigste samarbeidspartnere, derfor skal vi ha et tett og nært samarbeid slik at vi sammen kan gi barna en trygg og god hverdag i barnehagen bestående av robuste barnefelleskap. Granåsen barnehager skal inkludere foreldre og lytte til deres behov. Det skal vi gjøre gjennom daglig kommunikasjon, foreldresamtaler, foreldremøter og samarbeidsutvalgsmøter.

Stein Saks Papir (SSP) er en ny strategi hvor vi skal samarbeide for en god oppvekst for alle barn. SSP-strategien er en veileder for å redusere mobbing (utenforskap), digital netthets og seksuelle krenkelser, og i dette ligger det nye føringer på hvordan tjenester skal utformes.

Se nettsiden: [SteinSaksPapir](https://steinsakspapir.org/) (<https://steinsakspapir.org/>)

Enhetsmål fire handler om å styrke samarbeidet med foreldre. Vi skal samhandle for å sikre koordinert innsats i et familieperspektiv. Det innebærer at vi som barnehage har et ansvar for å bistå barnet og familien på best mulig måte, og dette skal vi alltid gjøre i samarbeid med familien.

ICDP

ICDP - en møteplass for foreldre.

International Child Development Programme (ICDP) er et enkelt, helsefremmende og forebyggende program som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge. Det retter seg mot omsorgsgivere og skal styrke deres omsorgskompetanse.

I en travel hverdag blir det lite tid til å tenke over hvordan vi opptrer i foreldrerollen og over hvor viktige vi er for barna våre. I ICDP foreldregrupper legges det til rette for å møte andre foreldre, dele erfaringer og å drøfte gleder og utfordringer når det gjelder forholdet mellom barn og foreldre.

Alle foreldre i Trondheim kommune kan delta på ICDP grupper i sin bydel. Mer informasjon finner dere [her](https://www.trondheim.kommune.no/icdp/). (<https://www.trondheim.kommune.no/icdp/>)

Samarbeidsutvalg (SU) og Foreldrerådets arbeidsutvalg (AU)

Barnehagen skal ha et samarbeidsutvalg i hver barnehage.

Samarbeidsutvalget består av to foreldrerepresentanter, to ansatterrepresentanter og en fra barnehageeier (enhetsleder eller avdelingsleder). Foreldrerepresentantene velges på foreldremøte.

I tillegg har enheten et koordinerende samarbeidsutvalg som består av en foreldrerepresentant og ansattes representant fra hver barnehage, enhetsleder og avdelingsledere.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for alle parter som på ulike måter har et ansvar for barnehagens innhold og drift.

Representantene kan komme med råd og innspill og dersom det ikke er utnevnt et AU (foreldrerådets arbeidsutvalg), kan SU arrangere dugnader, temakvelder, og andre arrangementer som kan skape kontakt mellom hjemmene og barnehagen.

Dersom det oppstår konflikt skal samarbeidsutvalget arbeide for å finne fram felles løsninger. Det vil si at det er både foreldre, ansatte og styrer sitt ansvar å finne gode løsninger.

For mer informasjon om Samarbeidsutvalget og Foreldrerådets arbeidsutvalg, se vår hjemmeside.

OVERGANGER

Når barnet begynner i barnehagen

Vi skal legge til rette for at barnet får en trygg og god start i barnehagen. Vi skal tilpasse rutiner, organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn.

Barnehagen har et særskilt ansvar for å bli godt kjent med familien og barnet. Personalet skal etablere gode relasjoner, være en samarbeidspartner, være støttende og veilede både foreldre og barn.

Administrasjonen kaller inn alle nye familier til et felles informasjonsmøte i løpet av våren, før et nytt barnehageår. Her vil de på et generelt grunnlag få informasjon om oppstart, rutiner og barnehagehverdagen. Ved oppstart avtaler den ansvarlige pedagogen oppstartsamtaler, dybdesamtaler og foreldresamtaler med utgangspunkt i veilederen SE MEG.

Barnehagen deltar fra 2021 i et folkehelseprosjekt - Liten og ny i barnehagen. Prosjektet har fokus på hvordan foreldre og ansatte i barnehagen sammen skal sikre barna en god overgang fra hjem til barnehage. I den forbindelse skal foreldrene til de minste barna være sammen med barnet i 5 dager ved oppstart i barnehagen. Vi vil også invitere foreldre og barn til å besøke barnehagen en time en gang i uken etter tildelt plass.

I tilvenningsprosessen vil foreldrene bruke mer tid sammen med barna. Det er foreldrene som tar ansvar for barnet sitt under måltid, stell, lek og så videre. Da får personalet i barnehagen mulighet til å bli bedre kjent med barnet, mens foreldrene selv tar hånd om barnet. Foreldrene får mulighet til å bli bedre kjent med barnehagens rutiner og miljø, etablere en samarbeidsrelasjon med de ansatte og bli kjent med andre foreldre og barn. Barnet får anledning til å bruke foreldrene som en trygg base for utforskning av alt det nye i barnehagen.

Mål i 2021

- Personalet skal etablere et godt samarbeid med nye foreldre
- Personalet skal gjøre seg kjent med familiens ressurser og utfordringer

Prosjektet evalueres av RKBU (Regionalt kunnskapssenter for barn og unge) Det er frivillig å delta i evalueringen.

Overganger innad i barnehagen

Skillet mellom småbarn og storbarn kan oppleves stort for mange barn. Vi skal legge til rette for at denne overgangen skjer på en god måte.

Felles arrangement , fellesturer og felles møteplasser i barnehagen er planlagte aktiviteter i barnehagen i vårhalvåret.

De ansvarlige pedagogene skal ha overføringssamtaler seg imellom før oppstart på ny avdeling/team. Foreldre skal også her få tilbud om oppstartsamtaler, men med et litt annet utgangspunkt enn samtalene foreldrene fikk ved oppstart i barnehagen.

Mål i 2021

- Personalet skal samarbeide på tvers av sine team for å etablere gode rutiner for bytte av barnegruppe
- Personalet skal ha felles arrangement der småbarn og storbarn deltar sammen
- Personalet samarbeider om overgangsobjekter som sanger og eventyr.

Overgang mellom barnehage og skole

Grunnleggende kompetanse barnet har ervervet i barnehagen vil ha stor betydning for barnets trivsel og læringsutbytte i skolen. Forskning viser at læring er en selvforsterkende prosess og derfor er det viktig å ha fokus på barnets styrke og robusthet. Slik vil barnehagen være en viktig del av barnets utdanningsløp.

I vår enhet har vi satt av en fast dag i uken hvor skolestarterne har et eget opplegg som veksler mellom tilrettelagte aktiviteter og fellesturer fra våre tre barnehager.

Barn og foreldre skal være trygge på at både barnehage og skole gjør sitt beste for å skape kontinuitet og sammenheng i opplæringen, og at barnet sikres en god overgang fra barnehage til skole. Dette krever tett samarbeid med barna og de foresatte, og mellom ansatte i barnehagen og skolen. Det er viktig at barnet får medvirke og delta i dette arbeidet.

Vi jobber etter rutiner som er utarbeidet for alle kommunale barnehager og skoler;

[Overgangsrutiner fra barnehage til skole og SFO](https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/08-organisasjon/kommunikasjonsenheten/dokumenter/m1448.pdf)

(<https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/08-organisasjon/kommunikasjonsenheten/dokumenter/m1448.pdf>)

Mål i 2021

- Gjennomføre overgangssamtaler med barna, foreldre og skolen, se maler i linken.
- Gi de eldste barna et førskoletilbud, det siste året de er i barnehagen.

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

Årsplanen skal si noe om hvordan vi arbeider med *omsorg, lek, danning og læring*. Det er barnehagens praksis som skal gjenspeiles i hverdagen vår og den skal være lik uansett hvor barnet er.

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. Arbeidet med omsorg, lek, danning og læring skal sees i sammenheng, og skal sammen med områder som sosial kompetanse, kommunikasjon og språk bidra til barns allsidige utvikling.

På Granåsen barnehager arbeider vi tverrfaglig, det betyr at vi er innom flere av disse områdene samtidig.

Omsorg

Omsorg er en forutsetning for barnets trivsel og videre utvikling. Personalet skal gi barnet den omsorgen det trenger og lære barnet omsorgshandlinger ovenfor seg selv og andre barn. I praksis handler dette om å være tilstede, skape trygghet og anerkjenne barnet. Det handler om å gi barn trøst, varme, utfordringer og muligheter. Vi skal være tilstede og gi den støtten barnet trenger, og vi skal møte barnet med omsorg gjennom hele dagen.

Personalet er ansvarlig for å gi omsorg og bidra til at dette preger hverdagen vår. Vi skal være ydmyke voksne som møter barnet og familien med respekt og omsorg.

Mål i 2021

- Personalet skal ivareta barnas behov for all omsorg, inkludert behov for ro og hvile

Lek

Leken skal ha en sentral plass i hverdagen vår. Vi mener at lek er en viktig arena der læring skjer. Men det er også en arena der utestenging, mobbing og andre uheldige hendelser kan forekomme. Derfor er den voksnes tilstedeværelse ekstra viktig. Selv om leken er på barnas

premisser, skal den voksne alltid være til stede, ikke bare for å observere, men for å inspirere, veilede og skape gode relasjoner. Leken skal være lystbetont og den skal foregå i alle deler av vår praksis.

Mål i 2021

- Personalet skal organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek.
- Personalet skal bidra til at alle barn inkluderes i leken og får seg en venn i barnehagen
- Personalet skal aktivt delta i leken sammen med barna
- Personalet skal observere og analysere leken og bruke dette i refleksjon sammen for å berike og utvikle leken videre

Danning

Danning er på mange måter resultatet av det innholdet vi praktiserer i barnehagen. Danning er forming av barnets personlighet, oppførsel og moralske holdning gjennom oppdragelse, miljø og utdanning. Vi tror at de kjerneverdiene vi har på Granåsen barnehager er med på å styrke danningen hos barnet. Vi skal bidra til å gjøre barn istand til å møte samfunnet som medmenneske og deltaker. Gjennom å styrke barnets selvfølelse og synliggjøre mangfoldet og fellesskapet, tror vi at barnet vil møte samfunnet på en demokratisk og ansvarlig måte.

Mål i 2021

- Personalet skal legge til rette for meningsfulle opplevelser og støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse

Læring

Læring skjer gjennom hele dagen i ulike situasjoner, i voksenstyrte aktiviteter, formelle og uformelle møter. Barnehagen skal legge til rette for et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å lære. Vi skal introdusere nye elementer, situasjoner og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. I denne prosessen skal vi la barnet aktivt få bidra i samspill med andre barn og personalet.

Granåsen barnehager mener læring skjer i gode relasjoner mellom barn-barn og voksen-barn. Derfor har de voksne på barnehagen et særskilt ansvar for å skape gode relasjoner på tvers av kjønn, alder og forutsetning. De valgene vi gjør og beslutningene vi tar skal være på bakgrunn av pedagogiske prosesser, som har til hensikt å skape en bedre hverdag for enkeltbarnet og barnegruppen.

Mål i 2021

- Personalet skal være oppmerksom på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter
- Personalet skal legge til rette for helhetlige læringsprosesser som fremmer barnets trivsel og allsidig utvikling

Vennskap og fellesskap

Vennskap og fellesskap er viktig for Granåsen barnehager. Vi skal bygge relasjoner mellom barna med den hensikt å skape vennskap. Vi skal fremheve fellesskapet og synliggjøre hvorfor dette er så viktig. I Granåsen barnehager skal alle barn ha en venn, vi skal forebygge all form for diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Mål i 2021

- Personalet skal støtte barns initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner.
- Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp all form for diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre. Barnehageloven, §§ 41 til 43.
- Alle 4 og 5-åringer skal ha barnesamtaler om vennskap og trivsel.

Kommunikasjon og språk

Vi skal anerkjenne og verdsette barns ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, både det nonverbale og verbale språket. I barnehagehverdagen skal personalet bruke språket bevisst i alle situasjoner og aktiviteter. Vi skal gi barnet god språkstimulering gjennom hele barnehagehverdagen og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.

Granåsen barnehager ser på kommunikasjon og språkutvikling som en vesentlig faktor som vi skal integrere i alle våre satsningsområder. Vi skal arbeide med en helhetlig språkutvikling i det ordinære tilbudet gjennom hele barnehagehverdagen med fokus på *tidlig innsats, struktur og solidaritet*.

Personalet skal være tydelige og gode rollemodeller som kontinuerlig arbeider med å kvalitetssikre arbeidet innen kommunikasjon og språk.

I Granåsen barnehager benyttes elementer fra *Karlstadmodellen* som språklæring for barn med språk-, tale- og/eller kommunikasjonsvansker.

Mål i 2021

- Personalet skal skape et miljø der språkstimulering og kommunikasjonsuttrykk fremheves
- Personalet skal bruke elementer fra Karlstadmodellen i samlingsstunder med barna.

PROGRESJONSPLANER

Progresjonsplanen er laget med utgangspunkt i Rammeplanen og skal si noe noe om hvordan vi arbeider med de ulike fagområdene.

Rammeplan for barnehagen 2017

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barn skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter.

Barn har ulike forutsetninger med store individuelle forskjeller. Noen har en rask læringskurve, mens for andre tar det noe lengre tid. Vår oppgave er å sørge for en progresjon, en utvikling av alle barn uansett deres forutsetninger.

Vår progresjon tar utgangspunkt i barnets start i barnehagen og frem til barnet slutter. I denne perioden har vi et ansvar og skal sørge for utvikling og læring. Det er viktig for oss å presisere at dette er en prosess, barn tilegner seg hele tiden erfaringer og ny kunnskap. Vi har fokus på at lek og læring henger sammen. De fleste barna begynner i barnehagen når de er 1 år, men vi har også de som begynner i barnehagen når de er både 2, 3, 4 og 5 år. I sin ryggsekk har de med seg ulike erfaringer og opplevelser. Dette er forutsetninger vi skal ta hensyn til når vi er i samspill med barn.

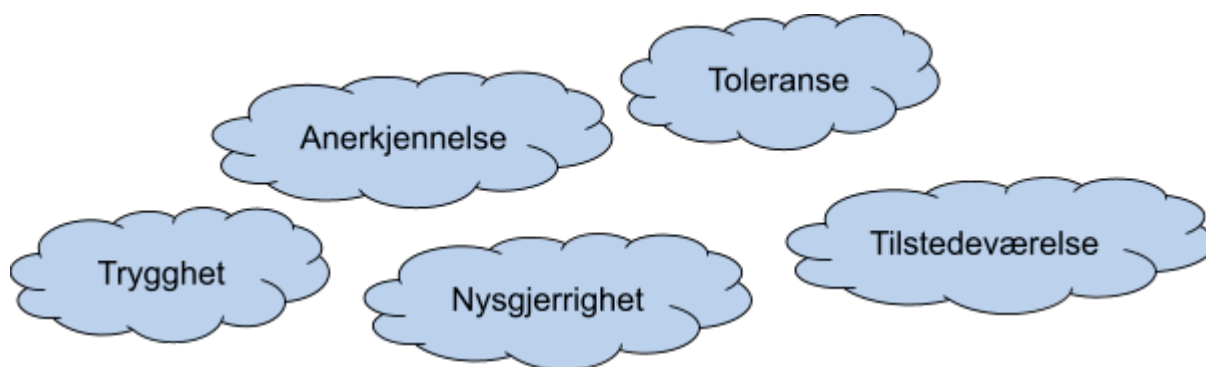
Det er viktig å ha kjennskap til alle fagområder i Rammeplanen, samtidig som en skal forstå progresjonsplanen vår. Denne planen, sammen med våre månedsbrev, skal gi et godt innblikk i vår hverdag sammen med barna.

Kommunikasjon, språk og tekst

Rammeplan for barnehagen 2017

"Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulerer til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.

I barnehagen skal barna få mulighet til å erfare ulike formidlingsmåter av tekster og fortellinger, som kilde til estetiske opplevelser, kunnskap, refleksjon og møter med språk og kultur. Personalet skal invitere til utforskning av både muntlige språk og skriftspråk"

Utforske og gjør få erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk som lekeskrift, tegning og bokstaver gjennom lese- og skriveaktiviteter

Oppleve spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale

Uttrykke sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter

Bruke språket til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter

Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd

Møte et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer

Leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord

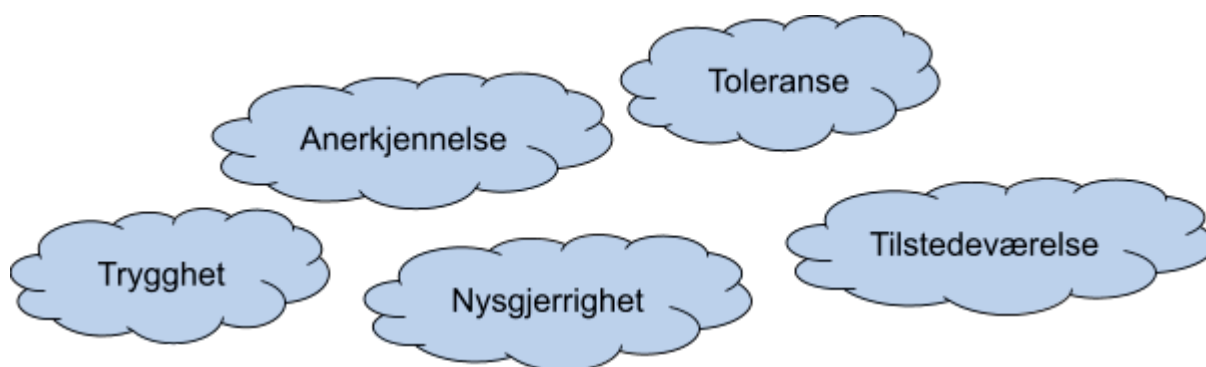
A horizontal brown tree branch with a few green leaves. On the left, a small yellow character with a sun-like head sits on the branch. On the right, two children, a boy and a girl, stand on the branch. The boy is wearing a blue shirt and green shorts, and the girl is wearing a red shirt and a backpack.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Rammeplan for barnehagen 2017

"Vaner og handlingsmønster tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser.

Gjennom arbeid med fagområdet skal barn få mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt. Gjennom medvirkning i mat- og måltidsaktiviteter skal barna motiveres til å spise sunn mat og få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse."

Bli trygg på egen kropp, få en positiv oppfatning av seg selv og bli kjent med egne følelser

Bli kjent med egne behov, få kjennskap til menneskekroppen og utvikle gode vaner for hygiene og et variert kosthold

Sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser

Få innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid. Delta aktivt før, under og etter måltidet.

Videreutvikle motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper

Opplive trivsel, glede og mestring ved allsidig bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt

Opplive å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer

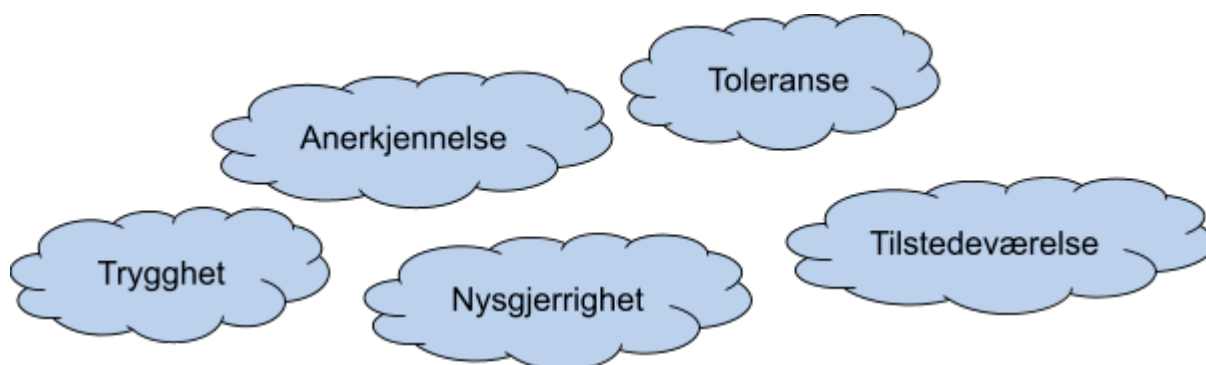

Kunst, kultur og kreativitet

Rammeplan for barnehagen 2017

"Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltagelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk. Barnehagen skal legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk.

Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design. Barnehagen skal la barna møte ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk som gjenspeiler et mangfoldig samfunn og ulike tidsepoker. I arbeid med fagområdet skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering. Barnehagen må legge til rette for å videreutvikle barnas kreative prosesser og uttrykk"

Opplive glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet

Bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk

Møte en mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre.

Bearbeide inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne

Tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer

Ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede

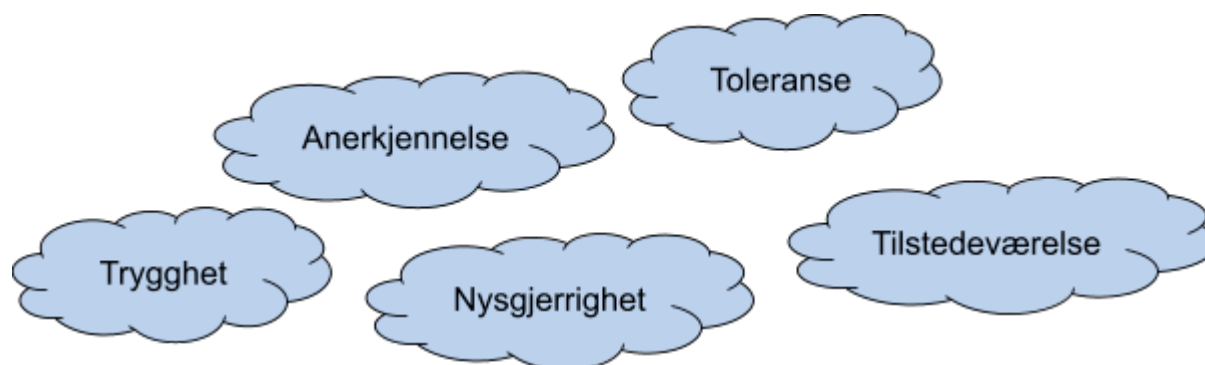

Natur, miljø og teknologi

Rammeplan for barnehagen 2017

“Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene., bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.

Barnehagen skal legge til rette for at barn kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barn kan forbli nysgjerrig på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskap”

Få kjennskap til menneskets livssyklus

Få kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lære av naturen og utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen

Få gode opplevelser med friluftsliv året rundt

Opplive og utforske naturen

Lage konstruksjoner av ulike materialer og utforske muligheter som ligger i redskaper og teknologi

Få kunnskap om dyr og dyreliv

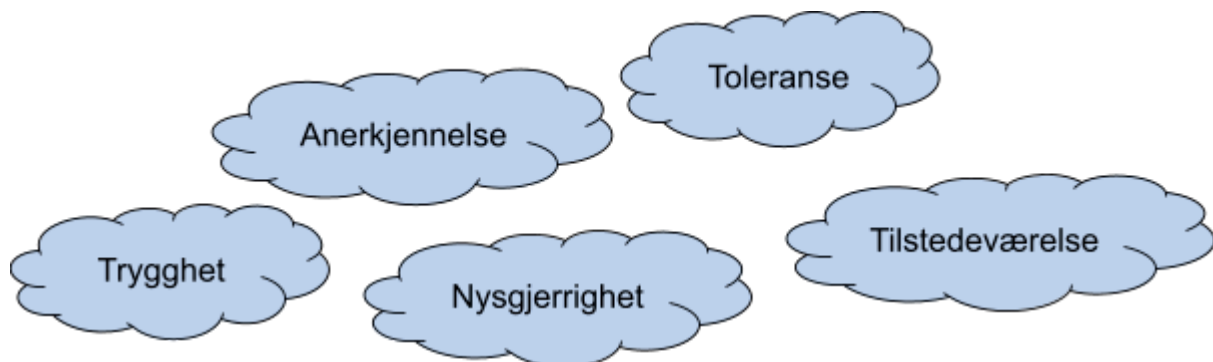
Opplive, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover

Antall, rom og form

Rammeplan for barnehagen 2017

"Fagområdet handler om å oppdage og skape strukturer og hjelper barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreativ og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. det handler om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger "

Undersøke og få erfaring med løsning av matematiske problemer og oppleve matematikkglede

Bruk kroppen og sansene for å utvikle romforståelsen

Leke og eksperimentere med tall, mengde og telling og få en bedre erfaring med ulike måter å uttrykke dette på

Oppdage og undre seg over matematiske sammenhenger

Undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former og sortere dem på forskjellige måter

Erfare størrelser i sine omgivelser og sammenligne disse

Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper

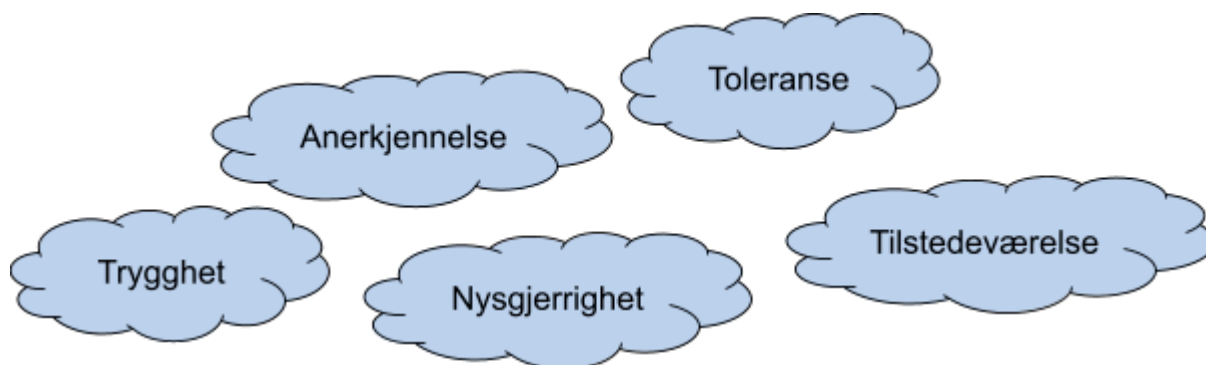

Etikk, religion og filosofi

Rammeplan for barnehagen 2017

"Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold.

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar. Slik skal barnehagen bidra til å legge grunnlag for kritisk tenkning og dømmekraft"

Utvikle interesse og respekt for hverandre og forstå verdien av likheter og ulikheter i et felleskap

Få en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på

Utforske og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål

Få kjennskap til, forstå og reflektere over grunnleggende normer og verdier

Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og bli kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen

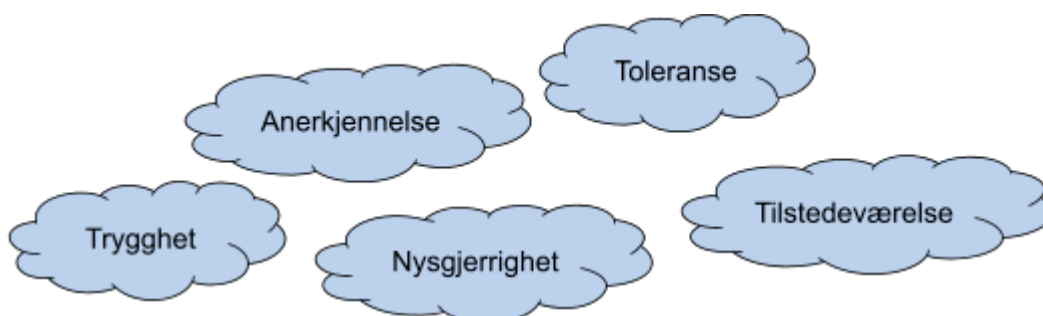
Nærmiljø og samfunn

Rammeplan for barnehagen 2017

"Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltagelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunn og verden.

Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barna kan oppleve tilhørighet til nærmiljøet. Kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer er en del av fagområdet. Gjennom lek og varierte aktiviteter skal barna få erfaring med å lytte, forhandle og diskutere og få begynnende kjennskap til menneskerettighetene.

Fagområdet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter. I Norge er dette kvener/norskfinner, jøder, skogfinner, rom og romanifolk/tatere. "

Bli kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner

Erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltagelse

Bli kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer

Oppmuntre til å medvirke i egen hverdag og utvikle tillit til deltagelse i samfunnet

Bli kjent med at samene er Norges urfolk, og få kjennskap til samisk kultur

Utforske ulike landskap, bli kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt

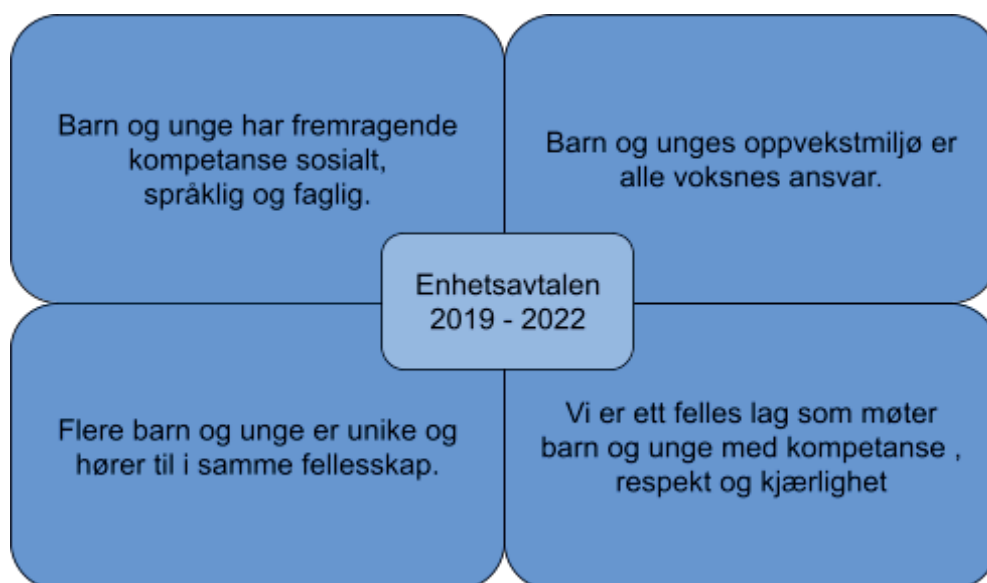
Få kjennskap til nasjonale minoriteter

HOVEDMÅL 2019 - 2022

Alle kommunale barnehager har gjennom enhetsavtalen fire hovedmål for perioden 2019 – 2022. Enhetsavtalen omfatter felles resultatmål og spesifikke enhetsmål. Avtalen er et verktøy for vår planlegging av virksomheten og for vurdering av måloppnåelse og resultater. Alle enheter i Trondheim kommune har en egen enhetsavtale. Enhetsavtalen i sin helhet kan fås ved henvendelse til enhetsleder.

Enhetens tiltak knyttet opp mot hovedmålene

Granåsen barnehager har utarbeidet tiltak som skal hjelpe oss til å nå de hovedmålene Trondheim kommune har satt. Disse tiltakene kan endres eller justeres gjennom barnehageåret dersom vi ser behov for dette.

Tiltakene henger sammen med enhetens egne satsinger og er beskrevet i Årsplanen under *Satsinger for Granåsen barnehager*. Vår oppgave er å knytte enhetsmålene opp mot vår visjon og de satsningene vi har, slik at vi får en helhetlig pedagogisk plattform å arbeide ut ifra.

Det er viktig for Granåsen barnehager at all praksis er knyttet opp mot de fire hovedmålene Trondheim kommune har.

Barn og unge har fremragende kompetanse sosialt, språklig og faglig

TILTAK	PRAKSIS
Friluftsliv	På turer ute skal de voksne gi rom for utforskning og undring og lære barna sporles ferdsel. Turene organiseres i mindre grupper med faste voksne. De voksne skal gi utfordringer som gir robuste barn gjennom risikofyllt lek, felles opplevelser og gode, varierte opplevelser som styrker samholdet i barnegruppen. Personalet skal bruke språkveileder og trygghets sirkelen. Flere team bruker ferdaråd i barnegruppene ute på tur for å få frem enkeltbarnets opplevelse av turen.
Grønt Flagg	Barn og voksne skal sørge for opprydding i nærmiljøet gjennom resirkulering, kompost, gjenbruksverksted og sortering. Personalet skal lære barna gode holdninger for en bærekraftig utvikling ved blant annet å lage grønnsakshage og drifte drivhus. Personalet skal bruke språkveilederen og trygghets sirkelen.
Kosthold & Måltid	De voksne legger til rette for gode samtaler ved at brosjyrer av mat og hvor maten kommer fra, henges på veggen der barna spiser. Alle team har matgrupper der barna får være med på å forberede og avslutte måltidene i barnehagen. Barna deltar aktivt i arbeidet med drivhus og dyrking; fra jord til bord. De voksne sitter sammen med barna og støtter ved behov. Barna skal prøve selv gjennom for- og etterarbeid. Barna skal være delaktige i selve måltidet. Personalet skal benevne og forklare gjennom språk og konkrete.
Barn & Rom	Dokumentasjon brukes aktivt i læringsmiljøet. Bilder og tekst henges opp i barnas høyde. De voksne legger til rette for gode møteplasser for utforskning, undring, vennskap og gode relasjoner både ute og inne. De voksne skal tilby et tydelig, rikt og inspirerende miljø ved bruk av blant annet naturmaterialer både ute og inne. Personalet bruker språkveileder og trygghets sirkelen.

Barn og unges oppvekstmiljø er alle voksnes ansvar

TILTAK	PRAKSIS
Friluftsliv	Voksne er kjent med og jobber mot felles mål og verdier hvor vennskap og tilhørighet står sentralt. Personalet legger til rette for gode turmål ut fra barnas forutsetninger for å kunne fremme vennskap og mestring. De voksne skal etablere møteplasser i uterommet og bringe aktiviteter inn. De voksne skal bidra til at barna får nestekjærlighet til det biologiske miljøet
Grønt flagg	Voksne som er bevisst på og lærer barna at vi er en del av et felleskap. Det grønne vises i læringsmiljøet og læringsmiljøet er preget av mangfold av naturmaterialer og gjenbruk. De voksne lærer barna gode holdninger til bærekraft og er bevisst på hvilke leker vi tilbyr i barnehagen.
Kosthold & måltid	Voksne er delaktige i måltidet og legger til rette for gode fellesskap ved bordet. De voksne skal sammen med barna skape et innbydende, estetisk og trivelig miljø i måltidet. Under måltidet skal det være rom for samtaler. De voksne skal sørge for god hygiene og tilby et variert kosthold. Barna skal gjennom måltidene i barnehagene lære gode kostvaner.
Barn & Rom	De voksne har felles forståelse for rommets betydning i læringsmiljøet. De voksne skal skape møteplasser som legger til rette for tilhørighet og vennskap. Alle 4 og 5-åringer skal bli invitert til barnesamtale som omhandler vennskap og tilhørighet. De voksne skal innrede rom som skaper nysgjerrighet, skaperglede og kreativitet. De skal også legge til rette for omsorg, ro og hvile. Det er alle voksnes ansvar å opprettholde og endre miljøet.

Barn og unge er unike og hører til i samme fellesskap

TILTAK	PRAKSIS
Friluftsliv	De voksne skal legge til rette for turer som fremmer tilhørighet gjennom å planlegge turer ut fra barnas forutsetninger, hvor alle barna er inkludert. Personalet planlegger aktiviteter i aldersblanda grupper hvor barn kan hjelpe og lære av hverandre. Innholdet i turene skal være preget av respekt for livet i naturen. Personalet skal være gode rollemodeller og tenke individ og gruppe samtidig.
Grønt Flagg	Personalet fremmer holdninger hvor vi tar vare på kloden sammen. Dette innebærer et likeverdig, inkluderende miljø. Innholdet justeres og tilrettelegges for alle. Felles miljøhandlingsplan i våre tre barnehager.
Kosthold og måltid	Måltidet skal preges av fellesskap og inkludering. De voksne har ansvar for at måltidsglede oppnås hos barna. Personalet skal være bevisst ulike kulturer og gjennom det sørge for å inkludere andre kulturer. Barna skal lære seg selvstendighet og ferdigheter med tilstedeværende voksne ved bordet.
Barn og rom	Personalet skal ivareta alle barn med forskjellige behov og interesser i de ulike rommene. Personalet legger til rette for felles opplevelser og vennsksapsrelasjoner gjennom lekegrupper og det å være veiledende i lek. Personalet dokumenterer dette arbeidet til bruk som informasjon til foreldre og refleksjon i personalgruppen.

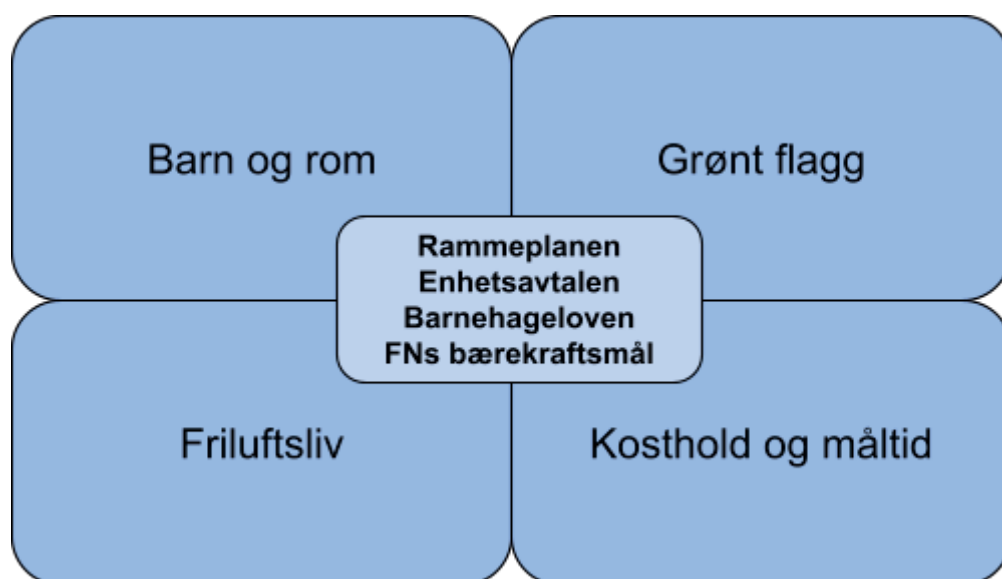
Vi er et felles lag som møter barn og unge med kompetanse, respekt og kjærlighet

TILTAK	PRAKSIS
Foreldresamtaler / foreldremøter	Barnehagen tilbyr foreldresamtaler og foreldremøter for å fremme felles forståelse for barnehagens oppdrag og foreldres behov. Åpen kommunikasjon mellom personalet og foreldre også utenom samtaler/møter. Barnehagen videreformidler tilbud om ICDP-veiledning til foreldre.
Tradisjoner	Personalet har respekt for ulike måter å tenke tradisjon på. Personalet er deltagende i foreldrearrangement med engasjement for relasjoner med foresatte. Barnehagen markerer ulike tradisjoner som er representert i barnegruppen.
Andre instanser	Personalet har kunnskap om ulike instanser for et tverrfaglig samarbeid. Personalet er kjent med hvor familien kan be om råd og veiledning, og de hjelper familier til å opprette denne kontakten. Personalet jobber mot å utvikle samarbeid og tillit med andre instanser.

SATSINGER FOR GRANÅSEN BARNEHAGER

Granåsen barnehager skal i 2021 ha et særskilt ansvar for å videreutvikle **friluftsliv, grønt flagg, kosthold og måltid** og **barn og rom**. Med utgangspunkt i Rammeplanen, Barnehageloven, Enhetsavtalen, FNs bærekraftsmål og andre forskrifter og veiledninger er dette områder vi skal arbeide litt ekstra med i 2021. Praksisen vår skal bære preg av og bygges opp rundt disse fire hovedsatsningene.

Det betyr ikke at vi velger bort områder i Rammeplanen, men at dette er områder vi ønsker å fremheve.

Disse fire hovedområdene vil gå igjen i enhetsavtalen. Dette er ikke fire enkeltstående områder vi systematisk er innom, men områder vi vil være i samtidig. Vi arbeider tverrfaglig og vil være innom alle områdene gjennom hele barnehageåret både enkeltvis og sammen. Innhold kan variere noe fra team til team, men målene er de samme.

Barn og rom

Granåsen barnehager deltar i nettverket Barn & Rom sammen med andre barnehager i Trondheim kommune. Miljøet vi beveger oss i skal bære preg av møteplasser som innbyr til utforskning, nysgjerrighet, skaperglede, vennskap, undring og samtale. Det krever en forståelse hos personalet og et engasjement, der intensjonen er å berike miljøet på barnehagen, på avdelingen, i uterommet, og på turplassene.

Barn og rom handler om det fysiske rommet, fra inventar til innredning, valg av materialer, valg av lys, lyd, form og fasong for å nevne noe. Det handler også om voksenrollen og hvilken betydning de voksne har for arbeidet med barn og rom. I 2020-2022 er fokusområdet bærekraft. **“Materialriktom i sterke barnefellesskap”**.

Vi jobber etter FNs bærekraftsmål 4, god utdanning, når vi legger til rette for gode læringsmiljøer.

Vi lager gode læringsmiljøer ved å bruke mest mulig gjenbruk, dette for å være med på å begrense dagens forbruk og produksjon, FNs bærekraftsmål 12, ansvarlig forbruk og produksjon.

I arbeidet med *Barn og rom* skal vi implementere enhetsmålene 1-4, som er beskrevet tidligere i årsplanen.

TILTAK	PRAKSIS
Bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Gjenbruk av leker og utstyr. Bevisstgjøring av innkjøp, bruke naturmaterialer. Felles lager for leker på enheten • Benytte oss av foreldre og nærmiljø. • Bevissthet om forbruk. Inkludere barna og gi de en begynnende forståelse for bevissthet rundt forbruk av leker/utstyr, ved at barna er med på å reparerer leker og utstyr. Ta med barna i utvikling av det fysiske miljøet. Fokus på prosess fremfor produksjon • Pedagogisk dokumentasjon. Smartboard: Bruke plastlommer fremfor laminering • Sporløs ferdsel. Ta vare på naturen, nye turplasser
Refleksjon	<ul style="list-style-type: none"> • Refleksjon skal være en naturlig del av hverdagen, og inngå i uformelle og formelle møter mellom personalet og barna • Vi skal inkludere hverandre i refleksjon og utfordre hverandre • Refleksjon skal inngå som en naturlig del av gruppemøtene • Refleksjonene skal komme til syne i miljøet
Møteplasser	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet skal etablere gode møteplasser for barna der det legges vekt på samarbeid, lek, vennskap og læring. • Det skal etableres flere møteplasser med ulikt innhold med utgangspunkt i fagområdene omtalt i Rammepåplanen både inne og ute • Møteplassene skal etableres i samarbeid med barn og inneholde materialriktom fra både gjenbruk, naturen og ferdigproduserte leker. Materialrikdommen skal vektlegges
Dokumentasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet skal dokumentere ulike prosjekter gjennom bilder, lys og/eller film. Denne dokumentasjonen skal komme godt til syne i miljøet. • Dokumentasjonen kan også inneholde tekst, fortellinger og barns eget språk • Dokumentasjonen skal benyttes som utgangspunkt for undring, refleksjon og ettertanke for personalet • Dokumentasjonen skal også bidra til nysgjerrighet og inspirasjon til barna

Grønt Flagg

Trondheim kommune har et mål om at alle skoler og barnehager skal ha en årlig resertifisering etter Grønt Flaggs sine kriterier. Vårt Grønt Flagg arbeid skal knyttes opp mot det pedagogiske arbeidet i barnehagen, det skal involvere barn, foreldre og alle ansatte.

Granåsen barnehager er registrert med 3 hus (Granåsen, Brannhaugen og Kolsås) i Grønt Flagg registeret. Det innebærer at hvert enkelt hus har sitt eget Grønt Flagg, men vi samler arbeidet i en felles søknad for resertifisering.

Det er utarbeidet en **Miljøhandlingsplan** som hele barnehagen er forpliktet til å følge.

Miljøhandlingsplanen skal være godt synlig i miljøet og synliggjøres for hverandre.

Miljøhandlingsplanen kan hentes fra team-disk.

Vi skal begrense papirbruken, kildesortere all søppel og kompostere matavfall i tillegg til at vi skal dyrke grønnsaker i drivhus og grønnsakshagene vår. Vi er med på å stoppe klimaendringene, FNs bærekraftsmål 13.

I arbeidet med *Grønt Flagg* skal vi implementere enhetsmålene 1-4, som er beskrevet tidligere i årsplanen.

TILTAK	PRAKSIS
Bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle grønnsakshagen og bruke drivhusene aktivt sammen med barna. • Holdning til å ta vare på, og bruke det vi lager selv. • Bruke komposten hele året, tenke langsiktig slik at jorden går tilbake til grønnsakene. Ta med søppel man finner i skogen, og rydde etter seg selv • Innkjøp. Fokus på materialvalg ved innkjøp. minimere artikler i plast.
Gjenbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Vi skal lære oss å ta i bruk det som normalt blir sett på som søppel, for å berike material utvalget på barnehagen (<i>korker, flasker, bokser m.m.</i>) • Vi skal kildesortere all avfall i riktig beholder (<i>papir, plast, restavfall & farlig avfall</i>). • Invitere foresatte til å ta med gjenbruksmaterialer til barnehagen • Reparere leker slik at de varer lengre
Grønnsakshage	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet skal sammen med barn så grønnsaker inne eller ute for å vise hvordan grønnsaker blir til • Grønnsakshagen og drivhuset skal jevnlig vedlikeholdes der barn har en delaktig rolle. • Vinterdyrking. Barnehagen kan få avling før sommerferie og stenging. • Vårønn. Barnehagen har en "grønn uke"
Kompost	<ul style="list-style-type: none"> • Kompostbingen skal holdes ved like gjennom hele året • Den jorden som dannes skal brukes i grønnsakshagen eller i andre prosjekter • Matavfall komposteres i kompostbingen hver dag

Friluftsliv

Barnehagens plassering gjør det naturlig å ha et ekstra fokus på friluftsliv. Hverdagen vår skal i aller høyeste grad inneholde friluftsliv i alle aldersgrupper. Vi skal ha en tilnærming som tar utgangspunkt i barnets alder, forutsetninger og behov. Intensjonen vår er å gi barna gode opplevelser og erfaringer i naturen gjennom hele året.

Friluftsliv skal sees i sammenheng med de andre satsningene våre da det også inngår som en naturlig del av friluftsliv.

De får kjenne på gleden over å være ute og i aktivitet. FNs bærekraftsmål 3, god helse.

Barna skal få erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen, FNs bærekraftsmål 15, livet på land.

I arbeidet med *Friluftsliv* skal vi implementere enhetsmålene 1-4, som er beskrevet tidligere i årsplanen.

TILTAK	PRAKSIS
Bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Respekt for naturens ressurser, og det å kunne benytte seg av den • Verne om artsmangfoldet. Insektshotell, fuglekasser, humlehus. fokus på svartelistede arter. • Bruke naturens ressurser som mat, bær, lekeplass, oppholdsareal. • Fremme god psykisk helse • Forståelse for at naturen skal vare • Gi barna erfaringer med forskjellige utfordringer og stå i det.
Årstider	<ul style="list-style-type: none"> • Vi skal oppleve alle årstidene og bli kjent med hvordan naturen endrer seg i takt med året • Valg av aktiviteter, prosjekter skal henge sammen med den årstiden vi er i
Bærekraftig utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Vi skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet • Barna skal få erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen • Fremme barns robusthet fysisk og psykisk gjennom varierte arenaer ute i naturen.

Kosthold og måltid

Kosthold og måltid er en viktig del av barnehagens hverdag. De fleste barna får servert både frokost, lunsj og fruktmåltid i barnehagen. Derfor er det viktig for oss å gi barna sunne og gode holdninger knyttet til kostholdet, og gi de erfaringer som oppleves som gode knyttet til måltidet som helhet.

Måltidet er en pedagogisk arena hvor den sensitive voksne skal være med å forebygge mobbing gjennom å skape en trygg arena for hvert enkelt barn med sine forutsetninger.

Barnehagen følger de nasjonale retningslinjene for mat og måltider i barnehagen.

Barnehagen har også utarbeidet en egen kostholdsplan som er gjeldende for alle.

Kosthold og helse henger sammen. Hos oss serveres det havregrøt eller byggrynsgrøt til frokost, og vi tilbyr barna ulike grønnsaker og frukt til smøremåltidene. Dette er med å gi barna en bedre helse, FNs bærekraftsmål 3.

I arbeidet med *Kosthold* og måltid skal vi implementere enhetsmålene 1-4.

TILTAK	PRAKSIS
Bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Tar utgangspunkt i barnet og barnegruppa, går stegene sammen • Det serveres havregrøt eller byggrynsgrøt til frokost. Vi har smøremåltid og varm lunsj, og barna er deltakende ved å dekke bord, lage mat, og rydde av. Det serveres sesongbasert frukt og grønt • Vi har drivhus og grønnsakshage hvor det dyrkes • Minske matsvinnet - vi lager noe annet av matrester • Fra jord til bord - vi har drivhus, grønnsakshage og kompost
Frokost	<ul style="list-style-type: none"> • Barn får servert havregrøt eller byggrynsgrøt hver dag • Personalet supplerer med sunne tillegg (<i>epler, rosiner, m.m.</i>) • Personalet deltar sammen med barna.
Lunsj	<ul style="list-style-type: none"> • Det serveres varmt måltid en dag i uken • Smøremåltidene er lagt opp til barns delaktighet der de selv får lage sin egen lunsj • Spise miljøet skal fremme helse-mat-og måltidsglede, og personalet deltar aktivt i måltidet. De voksne har ansvar for å skape en god stemning og en god atmosfære.
Deltagende barn	<ul style="list-style-type: none"> • Måltidene i barnehagen skal være en pedagogisk arena hvor barna skal få delta i alle deler av måltidet (<i>forberedelse - gjennomføring - opprydding</i>) • Barna får møte ulike smake og lukte-opplevelser. • Bruk av måltidssituasjonen som en arena for å forebygge mobbing. Den sensitive voksne er aktivt med i måltidet sammen med barna. De samme sitter sammen over tid.

TRADISJONER

Vi har flere tradisjoner gjennom barnehageåret som markeres ut over vanlig praksis og som ikke nødvendigvis er direkte beskrevet i Rammeplanen. Jul, påske og andre høytider er tradisjoner vi er forpliktet til å ha. De vil være et naturlig innhold i det pedagogiske innholdet.

Bursdagsfeiring	Bursdagsbarnet skal være i fokus gjennom hele dagen og få medvirke i sin egen hverdag. Det skal markeres både på utsiden og innsiden med flagg og bilde
Samefolkest dag	Markere samefolkets dag for å synliggjøre samisk kultur. Barnehagen jobber med dette over en periode på flere uker. Dette arbeidet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon.
Vinterfest	Vinterfest arrangeres i samarbeid med alle team/hus. Det er en aktivitetsdag i Granåsen der alle våre tre barnehager deltar og er med og setter premissene for innhold
Vinterleir Førskolegrupper	Vinterleir arrangeres som en del av friluftsliv konseptet, og det er også en felles avslutning for førskolegruppene. Levering og henting skjer i vinterleiren som har tilholdssted et sted i Bymarka, vanligvis v/skileiken.
17. mai	Barnehagen markerer Norges grunnlovsdag på alle tre hus
Sommeravslutning	Barnehagen inviterer til avslutningsfest der førskolebarna blir takket av. Alle team bidrar med innslag
FN-Dagen	Foreldre/foresatte inviteres til foreldrearrangement der barnehagen viser frem hva vi har hatt fokus på den siste tiden. Tema skal være knyttet opp mot FN og barnevernkonvensjonen. I 2021 inngår denne innsamlingen til TV-aksjonen.
Juletradisjoner	Førskolegruppa går Lucia-tog ute i barnehagen. Foreldre/foresatte inviteres inn til barnehagen for å overvære dette. Adventssamlinger i grupper og felles. Juleaktiviteter som verksted, baking, kirkebesøk, julebord og nissefest med besøk av julenissen.

Det kan være andre markeringer barnehagen har som et resultat av det mangfoldet vi har i barnegruppen. Barnegruppens forutsetninger og bakgrunn vil alltid ligge til grunn når vi planlegger de ulike markeringene i barnehagen.

DIGITAL DØMMEKRAFT

Ved Granåsen barnehager bruker vi digitale verktøy med barn. Vi er opptatt av at det vi bruker av digitale verktøy er hensiktsmessig, og at det brukes innenfor alle fagområdene og satsningsområdene våre. Vi har et eget digitalt nettverk der alle avdelingene på enheten er representert. Vi har fokus på digital dømmekraft og vi jobber aktivt med bevisstgjøring rundt det. Bruken av digitale verktøy i Granåsen barnehager skal være profesjonell.

«Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier»

Kunnskapsdepartementet , 2017

Personalet skal:

- Utøve digital dømmekraft når det gjelder informasjonssøk, ha et bevisst forhold til opphavsrett og kildekritikk og ivareta barnas personvern.
- Legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer.
- Vurdere relevans og egnethet og delta i barnas mediebruk.
- Utforske kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med barna.

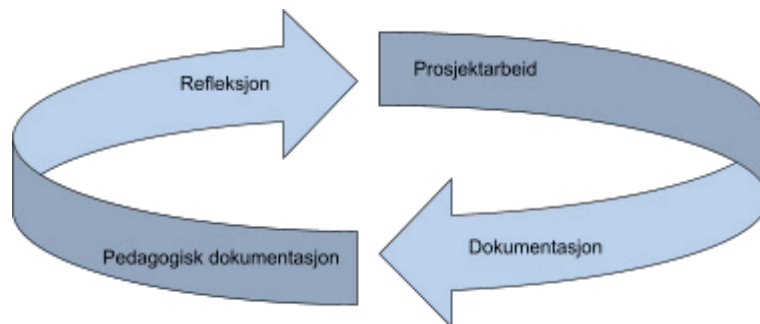
REKOM

Vi er med i Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen (REKOM) i samarbeid med Dronning Mauds Minnes Høgskole for barnehagelærerutdanning, Her skal barnehagen utvikle sin pedagogisk praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling. Målet er å sikre at alle barn får et likeverdig barnehage tilbud av høy kvalitet.

Den barnehagebaserte kompetanseutviklingen skal ta utgangspunkt i innhold og intensjoner i rammeplanen og er basert på kartlegging og analyse av kompetanse- og utviklingsbehovet i barnehagen.

Vi har valgt ut sensitive voksne som et felles fokusområde som vi ønsker å utvikle i våre barnehager. Barn behøver sensitive og varme voksne rundt seg, både hjemme og i barnehagen. I dette utviklingsarbeidet får barnehagen veiledning fra DMMH.

BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER VURDERINGSARBEID OG DOKUMENTASJON

Barnehagens arbeidsmåter

Vi skal til enhver tid ta i bruk varierte arbeidsmåter, og de skal være tilpasset enkeltbarnet, barnegruppen og lokalmiljøet. De valgene vi tar skal være basert på gjennomtenkte prosesser der refleksjon, dokumentasjon og vurdering inngår. Dette vil være en kontinuerlig prosess som foregår gjennom hele barnehageåret.

I Granåsen barnehager skal vi arbeide prosjektbasert. I prosjekt fordypet vi oss i tema sammen med andre. Det foregår gjerne i mindre grupper. Det legges stor vekt på initiativ fra barna, og samspill og samarbeid mellom barna. Det kan være mange prosjekter som går parallelt, men de skal henge sammen med fagområdene og enhetens egne satsinger.

Vurderingsarbeid

Vi skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Våre vurderinger vil bli et grunnlag for ny praksis eller en videreutvikling av dagens praksis.

Refleksjon skal være et en naturlig del av vår kommunikasjon og finne sted både i det uformelle og formelle (*systematisk vurderingsarbeid*).

Hvert team skal ha ukentlige **refleksjonsgruppemøter**, der faglige og etiske problemstillinger skal inngå. Det skal legges opp til at alle ansatte får muligheten til å delta i refleksjonene.

Barnehagen kaller i tillegg inn til **felles refleksjonsgruppemøter** på tvers av hus og ulike roller. Her vil vi legge opp til refleksjoner knyttet opp mot innhold i enhetsavtalen og årsplanen vår.

Ved siden av dette vil barnehagen ha en møtekalender som har til hensikt å vurdere hele virksomheten vår.

Som en hjelp og støtte til vurderingsarbeidet kan vurderings-spørsmålene / hjelpe-spørsmålene brukes som et utgangspunkt for refleksjon.

Hva har dere gjort, hvordan har dere arbeidet ?
Hva har vært fokusområdet ?
Hva har dere lyktes med, hva ønsker du å trekke frem som en suksessfaktor ?
På hvilken måte har personalet bidratt ?
På hvilken måte har barn fått medvirket og satt sitt preg på arbeidet ?
Hva har vært utfordrende, vanskelig ?
Hvordan har våre verdier blitt utøvd i dette arbeidet ?
Hvilke og hvordan er fagområdene fra rammeplanen blitt inkludert i dette arbeidet ?
Hvordan har bærekraft preget arbeidet ?

Mål i 2021

- Personalet skal bruke praksisfortellinger som en metode for refleksjon i de møtene vi har

Dokumentasjon

Ved siden av å vurdere vår praksis, skal vi også dokumentere vår praksis. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i vårt arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten som Granåsen barnehager er.

Dokumentasjonen har flere sider. Den skal på den ene siden gi foreldre, lokalmiljøet, kommunen og andre interesserte innsikt i hvordan vi arbeider og om vi oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen, og på den andre siden brukes av personalet sammen

med vurderingsarbeidet. Dokumentasjonen skal hjelpe de ansatte til å reflektere over egen praksis.

Det skal tydelig fremgå på avdelingen/teamet hva som er fokusområdet, all dokumentasjon skal inneholde *deltagere* og *dato*.

- Personalet skal dokumentere ulike prosjekter gjennom bilder, og/eller film. Denne dokumentasjonen skal komme godt til syne i miljøet.
- Dokumentasjonen kan også inneholde tekst, fortellinger og barns eget språk.
- Dokumentasjonen skal benyttes som utgangspunkt for undring, refleksjon og ettertanke for personalet.
- Dokumentasjonen skal også bidra til nysgjerrighet og inspirasjon til barna.

Mål i 2021

- Barnas prosesser skal dokumenteres gjennom tekst, lyd, eller bilder
- Teamets fokus skal dokumenteres gjennom tekst, lyd, eller bilder
- All dokumentasjon skal vises i barnets miljø gjennom hele barnehageåret

Granåsen barnehager fremmer drømmer og livsglede

Trondheim kommune
Granåsen barnehager
Postboks 2300 Torgarden
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no

157219 • Januar 2021
Skipnes Kommunikasjon

